

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בהעלזתך

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק ח

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי
„מכון לוי יצחק”
בפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושבע לבריאה

לעילוי נשמת

ר' נתנאל ב"ר אפרים ע"ה נסים

נפטר ביום ט"ז סיון ה'תשס"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו מרת דבורה תחי' נסים

לאורך ימים ושנים טובות עד ביאת

גואל צדק, ומתוך בריאות הנכונה

נדפס ע"י ילדיהם

ר' עמוס וזוגתו מרת רישא שיחיו נסים

ר' אפרים וזוגתו מרת מריטה שיחיו נסים

ר' דוד וזוגתו מרת אורה שיחיו בורק

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

בהעלותך

א. "ואצלתי מן הרוח אשר עליך..."

על הפסוק "ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם"¹, נאמר ב"ספרי", ורש"י מביא זאת בפירושו על התורה: "למה משה דומה באותה שעה, לנר שמונח על גבי מנורה ודלקו ממנו נרות הרבה² ולא חסר אורו כלום, כך לא היתה חכמתו של משה חסרה כלום".

בדומה לכך נאמר גם במדרש רבה³ על פסוק זה: "שמא חסר משה מנבואתו כלום, לאו. למה הדבר דומה, לנר שהיה דולק, והדליקו ממנו כמה נרות ואור דליקתו לא חיסר, אף כאן משה משלו לא חיסר כלום, שנאמר⁴ ולא קם נביא עוד בישראל כמשה".

יש להבין⁵: לצורך הבנת המשל על הנר, שעל ידי שמדליקים ממנו נרות אחרים אין נגרע ממנו דבר, אין, לכאורה, חשיבות למקום שבו נמצא הנר, כפי שאכן רואים, שבמדרש נאמר רק "לנר שהיה דולק", ולא נאמר היכן נמצא הנר. לשם מה, אפוא, נאמר בספרי ובפירושו רש"י "שמונח על גבי מנורה?"

וכן אין מובן בדברי המדרש, מדוע נאמר בסופו "שנאמר ולא קם נביא עוד בישראל כמשה": אף לפי הסברה המוזכרת במדרש,

כאפשרות ש"חסר משה מנבואתו", גם אז ייתכן, שמפני מעלתה העצומה של נבואת משה, הרי גם לאחר ש"חסר"⁶, עדיין הוא היה גדול מכל הנביאים האחרים וכן מן הזקנים⁷. מהי אפוא ההוכחה מהפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה" לכך ש"לא חיסר כלום"?

ב. גם בנתינה רוחנית ייתכן גרעון

יש מפרשים המסבירים שלא נגרע משה דבר על ידי "ואצלתי..." משום שבמסירת דבר רוחני לא ייתכן גרעון או פגם⁸.

אך מכך שב"ספרי" ובפירושו רש"י מובא ענין זה כחידוש, שמשה היה אז "דומה לנר..." ובמיוחד מכך שבמדרש מופיעה הסברה "שמא חסר..." ויש צורך להוכיח מהפסוקים ש"לא חיסר..." מובן, שגם בהעברת דבר רוחני ייתכן גרעון.

הוכחה נוספת לכך שעל ידי השפעה רוחנית אפשרית פגיעה אצל המשפיע, נלמדת מהפסוק "ונתתה מהודך עליו"⁹, שהוא הציווי למשה לתת מ"הודו" ליהושע:

מכך שהתורה משתמשת במלה "ונתתה", בדיוק כפי שאדם נותן מתנה לזולתו, והיא כבר אינה ברשות הנותן – למרות שהיתה

(6) ובפרט, (ש"פ הס"ד) אומר "שמא חסר משה מנבואתו כלום".

(7) וכמו ב"נתינתה מהודך עליו" (על יהושע), דהגם שהלשון "ונתתה" מורה שמשנתן משה מהודו ליהושע נחסר אצלו (כדלקמן סעיף ב'). וראה לקמן הערה 12, שכ"ה גם דעת הספרי ורש"י, ובכל זה, "פני משה כחמה פני יהושע כלבנה" (ספרי ורש"י פנחס כז, כ).

(8) ראה ראב"ע כאן: כי הרוח כמו החכמה, ואם תינתן מחכמת ראובן לשמעון לא תחסר חכמת ראובן רק נשארת כאשר היא.

(9) פנחס שם.

(1) פרשתנו יא, יז.
(2) בפרש"י: והכל מדליקין הימנו. וראה לקמן הערה 5, 30.
(3) פט"ז, יט.
(4) ברכה לד, י.
(5) וגם אינו מובן מ"ש רש"י "הכל מדליקין הימנו" –

דלכאורה: (א) הרי רק הזקנים קבלו מרוחו של משה, ומהו "הכל"? (ב) "ואצלתי גוי" ה' רק פנחס אחות, וא"כ הו"ל לומר "לנר שמונח ע"ג מנורה ודלקו ממנו הכל" (ע"ד לשון הספרי), ומהו הלשון "הכל מדליקין כו" שמורה שתמיד מדליקין הימנו?

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חזי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תנש"א

מדור מיוחד לספרים וחבורות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

ג. השאלות על דברי המדרש ורש"י

בנוסף לכך שגם בהשפעה רוחנית אפשרית פגיעה והפחתה, כדלעיל בסעיף ב',

(אך אפשרית גם השפעה מסוג של "כמדליק מנר לנר", כפי שרואים שבהשפעתו של משה ליהושע היו שני האופנים: "וסמכת – כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך – כמעה מכלי לכלי"),

הרי מכך שהמדרש צריך להביא הוכחה "שנאמר ולא קם עוד נביא...", מוכח, שבפשוטות היו הדברים מובנים לפי הסברה ש"ואצלת..." אכן גרם לחסרון או לגרעון, ורק הפסוק "ולא קם..." מחייב את המדרש לחדש, ש"משה משלו לא חסר כלום".

אך אין מובן:

(א) בפסוק "ואצלת..." אין מופיעה לשון של נתינה. מדוע יש להסביר, ללא הפסוק "ולא קם...", ש"ואצלת" היה באופן של פגיעה וגרעון במאציל, ולא כמדליק נר מנר?

(ב) אם בפשוטות צריך להבין שעל ידי "ואצלת..." נגרם חסרון אצל משה, כיצד נאמר בספרי, ובמיוחד בפירוש רש"י, בפשוטות, ש"לא חסר אורו כלום", בלי להביא לכך שום הוכחה?

(ג) כיון שבפסוק "ואצלת..." אין מופיעה לשון של נתינה, כדלעיל, יש לומר, שהסברה ש"חסר משה מנבואתו", שאותה צריך המדרש למנוע, אינה נובעת מלשון הפסוק, אלא העניין מחייב זאת, כדלעיל בסעיף ז'.

אך לפי זה אין די בכך שהמדרש מביא הוכחה לחדושו, אלא הוא היה צריך להסביר ולבטל את ההכרח לכך מעצם העניין?

אפשרות להשתמש בביטוי אחר (בדומה לנאמר כאן, אף זאת לגבי משה – "ואצלת", או כפי שנאמר באותו ענין של משה ויהושע שם, שני פסוקים לפני כן – "וסמכת את ידך עליו") – מודגש¹⁰, שהשפעת ההוד ממשה ליהושע אכן היתה באופן של "נתינה". כלומר, על ידי נתינתו מהודו ליהושע, אכן נגרע משהו בחלק¹¹ מההוד של משה¹².

כנאמר שם במדרש¹³: "וסמכת את ידך עליו – כמדליק נר מנר, ונתתה מהודך – כמעה מכלי לכלי". כלומר, רק הענין של "וסמכת..." היה באופן של "מדליק נר מנר", כך שממשה לא נגרע דבר. אך הענין של "ונתתה מהודך" נעשה באופן של "מעה מכלי לכלי", אשר במזיגה מכלי אחד למשנהו, פוחת המשקה בכלי הקודם.

(10) אבל לולא השינוי מהנאמר לפני זה בענין דומה "ואצלת" "וסמכת" – ה' אפ"ל (בדוחק עכ"פ) ש"ונתתה" הוא שם המושאל.

ועפ"י יומתק המשך דברי המדרש שם (נעתק לקמן בפנים) "וסמכת את ידך עליו – כמדליק מנר לנר, ונתתה מהודך – כמעה מכלי לכלי" – כי (עיקר) הוכחת המדרש לפרש ש"ונתתה" הוא "כמעה מכלי לכלי" היא, לפי שבתחלה נאמר "וסמכת" ואח"כ נשנה ואומר "ונתתה".

(11) ראה ספרי ורש"י שם: מהודך ולא כל הודך. וי"ל, שגם לפי המדרש "כמעה מכלי לכלי" – רק חלק חסר. ובזה יומתק הל' "כמעה" ולא "כמריק" (כבשהש"ר פ"א, ג*) – כי בשעת מ"ת "הוריקה" – מל' "דיק" – התורה מן השמים (ראה שבת פט, א: "תורה היכן היא"), משא"כ ב"ונתתה מהודך" – רק חלק מההוד ניתן ליהושע.

(12) בילקו"ש פנחס שם: "מהודך ולא כל הודך למה משה דומה לאבוקה .. לא חסר כלום". אבל מזה שהספרי ורש"י אינם מפרשים זה שם – אף שא"א ללמוד זה מ"ואצלת" גר', שהרי שם נאמר ונתתה – מוכח שס"ל שנחסר מהודו של משה, כפשוטות ומשמעות הלשון (וכדעת המדרש שם המובא לקמן בפנים).

(13) פכ"א, טו.

(*) ואף דשם קאי אלשון הכתוב "שמן תורק שמך" – באם גם ב"ונתתה מהודך" ה' באופן זה, ה' גם כאן נאמר לשון זה.

לעילוי נשמת

המרא דאתרא דשכונת קראון הייטס

"כאן צוה ה' את הברכה"

"אביר שבאבירים"

הרה"ג הרה"ח התמים הר"ר יהודה קלמן ע"ה

ב"ר אברהם יהושע ע"ה

מארלאו

נפטר ביום כ"ף סיון ה'תש"ס

ת. נ. צ. ב. ה.

ולזכות

זוגתו "אשת חבר" מרת ח' בת רבקה תחי'

לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות הנכונה

עד ביאת גואל צדק

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אליעזר וזוגתו מרת צירל רחל

ומשפחתם שיחיו טורין

ד. בתחילה – נגרע ממשנה,

ואחר כך ה' השלים לו

על הענין של "ואצלתי מן הרוח..." יש מדרש נוסף¹⁴, שאף בו נאמר ש"משה לא חסר כלום".

אך במדרש ההוא מושווים דברי הקדוש ברוך הוא למשה – "ואצלתי..." – למלך, אשר אמר לשומר, כאשר השומר דרש ממנו "הבא עוד אחריים שישמרו עמי" – "והוי יודע שאין אני נותן להם שכר שמירה משלי, אלא מתוך שכר שנתתי לך, משם הן נוטלין שכרן". והמדרש מסיים ואומר: "ואף-על-פי כן משה לא חסר כלום, שלסוף ארבעים שנה אמר לו¹⁵ קח לך את יהושע בן נון ונתתה מהודך עליו, מה כתיב¹⁶ ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה את ידיו עליו".

מכך מובן, שבתחילה אכן חסר למשה, שהרי הזקנים נטלו את שכרם מהשכר שהיה מיועד וניתן למשה. אלא שאחר כך "לא חסר כלום", כי הקדוש ברוך הוא השלים לו את החסר מאוחר יותר¹⁷.

בכך מובן, מדוע בהוכחה של המדרש, ש"ואף-על-פי-כן משה לא חסר כלום", מן הפסוק "קח לך את יהושע..."¹⁸, ומן הפסוק "ויהושע בן נון מלא רוח חכמה..."¹⁹, מודגש בדברי המדרש "שלסוף ארבעים שנה..." – כי

(14) פט"ו, כה.

(15) פנחס כו, יח.

(16) ברכה לד, ט.

(17) בדעת זקנים מבעה"ת (פרשתנו יא, יז): משל למלך כו' מתוך שכר כו' ומסיים: משל לנר כו'. אבל בפשטות – ובפרט שבמדרש שלפנינו אינו מסיים "משל לנר" – מהלשון "מתוך שכר כו'" משמע כבפנים. וראה סה"מ תרכ"ח ע' טו (הובא לקמן הערה 25).

ועפ"י יומתק: (א) מ"ש "ואנפ"כ משה לא חסר כלום". (ב) מ"ש "משה לא חסר" – ולא "משלו לא חסר" כבפיסקא יט במדרש. (ג) מה שדוקא בפיסקא זו מוסיף "שלסוף ארבעים שנה", ולא בפיסקא יט – אף שהכתוב "ולא קם נביא גוי" המובא שם, נאמר לסוף מ' שנה – כדלקמן בפנים.

ייתכן שהקדוש ברוך הוא השלים למשה את אשר נגרע ממנו כאשר "ואצלתי..." רק "לסוף (או במשך) ארבעים שנה", באומרו אליו "קח לך את יהושע..."

ה. מהי ההוכחה מהפסוק "ולא

קם..."?

לפי האמור לעיל מתעוררת שאלה נוספת על המדרש הקודם, אשר מביא הוכחה לכך ש"משה משלו לא חסר כלום" (כלומר, שגם כאשר "ואצלתי..."²⁰, לא נגרע ממשנה דבר), מהפסוק "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה":

שהרי הפסוק "ולא קם נביא..." כתוב "לסוף ארבעים שנה". ואף אם נסביר שמפסוק זה מובן, שנבואתו של משה היתה באותה דרגה כמקודם, הרי ייתכן שבזמן ש"ואצלתי..." היה "חסר משה מנבואתו", ורק לאחר מכן, "לסוף ארבעים שנה" – השלים לו זאת הקדוש ברוך הוא. וכיצד מוכיח המדרש מהפסוק "ולא קם..."²¹, שגם בזמן של "ואצלתי..." – אף אז "לא חסר כלום"?

ו. כיצד "לא חסר כלום"?

ההסבר לכך הוא:

כאמור לעיל (בסעיף ג'), הענין של "ואצלתי", כפי שמובן בפשטות, היה צריך לגרום^{17*} לחסרון אצל משה¹⁸, ולכן, כאשר

(17*) ראה ג"כ שקו"ט ברמב"ן פרשתנו יא, יז.

(18) ולכאורה י"ל שזהו ג"כ פי' (העיקר, ש"מצאנו לו חבר" – ב"ואצלתי" – וע"ד (תולדות כו, לו): לקח ברכתי ויאמר (אעפ"כ) הלא אצלת לי ברכה, וכמפורש בפרש"י שם "אצלת, לשון הפרישה כמו ויאצל (ס"א ויצל)"¹⁹, כי

(*) לפענ"ד נכתבה הגירסא המובאת (בכמה דפוסים) בחצנע"ג "כמו ויצל" (ויצא לא, ט) – והוא ממש ל' רש"י שם (לא, טז): כל ל' הצלה שבמקרא ל' הפרשה. ומה שלא פרש"י זה בפסוק "ויצל" (הקודמו) (לא, ט) – כי שם מצ"ע יל"פ גם מל' גאולה וכיו"ב (מ"החליף את משכורתי גר"י). והמעתיק לא שם לבו להנ"ל (דהצלה שבמקרא – ל

שהדור האחרון דגלות נעשה הדור הראשון של הגאולה – הגאולה לכל בני במשך כל הדורות!

ובפרט שהרועה, אהרן הכהן שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו... ע"י ה"קול קורא" שלו ד"לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה²², וההכרזה שצריכים רק "לצחצח את הכפתורים", ח"כ ההודעה שכבר סיימו גם את זה וצריך רק להיות "עמדו הכן כולכם" ללכת לקבל את פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלימה.

הוספה

בשורת הגאולה

כו.

ובכל זה קומט צו נאָכמער הדגשה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, דער דור האחרון פון גלות . . דוקא דער עקב שברגל, דער דור הכי אחרון, האָט דעם כח צו זיין „עולה מאלי“ און אויפהויבן די אַלע דורות שלפני זה, דורך דעם וואָס דער דור האחרון פון גלות ווערט דער דור הראשון פון גאולה – די גאולה פאַר אַלע אידן במשך כל הדורות!

ובפרט אַז הרועה אהרן הכהן שבדורנו – כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו . . דורך זיינע „קול קורא’ס“ פון „לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה“, און די הכרזה אַז מ’דאַרף נאָר „צופצון די קנעפלעך“, און דערנאָך – די הודעה אַז מ’האָט שוין דאָס אויך פאַרענדיקט, און עס דאַרף נאָר זיין „עמדו הכן כולכם“ צו גיין מקבל זיין פני משיח צדקנו בגאולה האמיתית והשלמה.

(משיחות ש”פ בהעלותך, י”ט סיון תש”א)

- (1) שכן נקרא אהרן במקרא מפורש „שלושת הרועים“ (זכרי’ יא, ח. וראה תענית ט, סע”א).
- (2) נדפסו באגרות קודש שלו ח”ה ע’ שסא ואילך. שעז ואילך. תח ואילך. ח”ו ע’ תל ואילך.
- (3) ראה שיחת שמח”ת תרפ”ט.
- (4) ראה אגרות קודש אדמו”ר מהור”י צ”ח ע’ רעט. „היום יום“ טו טבת. ובכ”מ.

●

ובכל זה מתוסף הדגשה בדורות האחרונים, בעקבתא ועקבתא דעקבתא דמשיחא ובפרט בדורנו זה, דור האחרון של גלות... דוקא העקב שברגל, הדור הכי אחרון, יש בכוחו להיות „עולה מאלי“ ולהעלות את כל הדורות שלפניו, עיי’

לקוטי

בהעלותך

שיחות

מחדש המדרש, ש”לא חיסר כלום“, עליו להסביר כיצד „לא חיסר כלום“, וזוהי כוונת המדרש בדבריו „שנאמר ולא קם...“: כיון ש”ולא קם נביא עוד בישראל כמשה“, לכן היתה ההצלחה מרוחו של משה יכולה להיות באופן ש”לא חיסר כלום“, כפי שיוסבר להלן. וכך גם לגבי הנאמר בספרי ובפירושו רש”י, שעל ידי הוספת המלים „שמונה על גבי מנורה“ מוסבר כיצד לא נגרע דבר ממש על ידי „ואצלת“, משום היותו דומה ל”נר שמונח על גבי מנורה“, כדלהלן.

כלומר, הן בספרי (ובפירושו רש”י) והן במדרש נאמר שלא נגרע ממש דבר עקב „ואצלת“, אך הם נחלקים ביניהם בסיבה לכך: בספרי ובפירושו רש”י נאמר שזאת משום שמשנה היה אז כ”נר שמונה על גבי מנורה“, ואילו במדרש נאמר שזאת מפני הדרגה הנעלית של נבואת משה, אשר „ולא קם נביא עוד בישראל כמשה“.

ז. אופני לימוד שונים של רב עם תלמיד

כדי להבין זאת יש להקדים ולהסביר

ואצלתו אצלת ויאצל – כולם פעל ותוכנם פעולה, משא”כ אצילי (שרש”י מביא לרא’ אשר ואצלתו כאן פ’ וארבי) – הוא שם התואר. אלא שבואצלתו יש הכרח „מבחוץ“ שלא לפרשו מל’ הפרשה (וכבפנים) ולכן מוכרח הפי’ בדוחק**.

ועפ”ז יומתק מה שרש”י (בפי’ ואצלתו) מסתייע מהתרגום ורק אח”כ מביא „כמו ואל אצילי כו“ (כי מל’ המקרא בפ”ע – ה”ז כמו ויאצל. וכבפ’ תולדות).

הפרשה) והוקשה בעיניו השייכות ד”אצלת והפרשה” ל”ויצל” ו”תירץ” זה ע”י הוספת א’ תעשה ”ויאצל” וק”ל. וע”פ זה יתורץ בפשטות מה שלא הביא רש”י בתולדות שם „כמו ואצלתו“ – אף שנאמר (בפ’ בהעלותך גופא) לפני ”ויאצל” וגם דומה יותר ל”אצלת” שבפ’ תולדות – כי ראיתו מפ’ ויצא, כנ”ל.

(**) ואחרי שרש”י מפרש כן ב”ואצלתו” – גם ב”ויאצל” הפי’ כן לרש”י בפ’ בהעלותך, דאי לא תימא הכי – הו”ל לרש”י לפרש (ב”ויאצל”) ששנתה פירושו מהסמוך לו באותו ענין.

אך אם התלמיד רחוק מאד בהבנתו מן הרב, והוא נמצא ב”עולם” אחר, הכרחי להביא בפניו משלים מ”עולמו”. הענין, כפי שהוא בעולמו של הרב, אינו מובן לו לחלוטין, כלומר, הוא אינו קיים כלל בהכרתו של התלמיד. כאשר הענין ”מתרחק“ מעולמו הרוחני של הרב, אז הוא יכול להגיע לדרגתו של התלמיד. בדומה לדברי חז”ל שלעיל: אין אנו מבינים מהי ”רוחו“ של משה, או מהו ”הודו“, ולכן איננו מבינים גם את הענינים של ”ואצלתו“ ו”ונתתה“ שבכך, ולכן מובא המשל על ”נר“ וכדומה.

ענין נוסף בכך: כאשר הרב מוסיף לתלמידו הסברים ודיבורים ברעיון השכלי הנלמד, אין הוא מתרחק לחלוטין מדרגתו, אך לא כן כאשר הוא מביא משל מעולמו של התלמיד: כאשר במקום ”רוח“ ו”הוד“ מדובר על ”נר“ ו”כלי“.

ח. ההפחתה נגרמת עקב המרחק בין הדרגות

האמור לעיל מסביר, יתכן, את הענין המובא בתורת החסידות, שבאמצעותו יובנו הדברים כאן:

בתורת החסידות נאמר²⁰ על השנים שנתנו אדם הראשון, האבות (אברהם, יעקב) ויוסף לדוד המלך²¹, שעקב נתינת שנים אלו לדוד המלך, חסרו שנים אלו בחייהם²², ולא "כמדליק נר מנר". וזאת, משום שאדם הראשון והאבות ויוסף היו בדרגת אצילות, ודוד הוא בבחינת המלכות, היורדת למטה לעולמות בריאה יצירה עשיה. וכיון שדרגת אצילות נעלית באין ערוך לעומת בריאה יצירה עשיה, לכן, כדי שה"המשכה" מאצילות – מאדם הראשון ומהאבות ומיוסף – תגיע לבריאה יצירה עשיה (דוד), הכרחי שהיא "תיעדר" ותתרחק מהאצילות.

בדומה לנר, שאמנם, כאשר הוא מאיר בקרבת מקום, הרי אין נגרע ממנו כלל, אך אם רוצים שאורו יגיע למרחק, צריך ליטול את הנר ממקומו הקודם, ולהעבירו למקום החדש.

בכך מוסבר בתורת החסידות²³ מדוע היתה המשכת ההוד ממשה ליהושע באופן של נתינה, ולא "כמדליק נר מנר", כי יהושע ומשה היו בדרגות רחוקות באין ערוך זה מזה,

(20) ספהמ"צ להצ"צ מצות מינוי מלך פ"ב. סה"מ הנ"ל שם. (וראה ספהמ"צ שם, סה"מ שם (ע' סה) ובליקוטי לוי יצחק (ח"א) לזהר – ע' קלו, הטעם מה שדוד חי רק ע' שנה ולא קי"מ שנה).

(21) וז"ל קסח, א. ונתבאר בספהמ"צ שם ובסה"מ שם (ע' סב ואילך). לקלו"צ שם ע' קל ואילך.

ובזהר שם ואילך (ונתבאר בארוכה במקומות הנ"ל) – גם הטעם מה שלא נתן לו יצחק (ובמקומו – נתן יוסף).

(22) שלכן נאמר ע"ז "חיים שאל ממך נתת לו" (תהלים כא, ה. וזה שם, כי זהו דוגמת "הנותן מתנה לחבירו, שמשנתנה לחבירו נחסרת אצלו" (ספהמ"צ שם קט, ב. וראה גם סה"מ שם ע' סו).

(23) סה"מ שם.

ולפיכך, כל עוד האור נמצא במקומו ובדרגתו של משה, אין הוא יכול להגיע ליהושע. וכדי שיהושע יזכה באור, היה האור מוכרח "להתרחק" ולהיגרע ממש.

לפי זה מובן ההסבר לסברה המובאת במדרש, שממנה נראה, שללא הבהרה מיוחדת במדרש, ניתן היה לחשוב (כדלעיל בסעיף ו'), שהשפעתו של משה לזקנים היתה באופן שגרם לחסרון אצל משה – למרות שבפסוק "ואצלת..." אין מופיעה לשון של נתינה – כי מפני המרחק היחסי של הזקנים²⁴ ממש, שדרגתם נמוכה אפילו מיהושע, לכן, כדי שרוחו של משה תגיע אליהם, היא צריכה להתרחק (להיגרע) ממקומו ומדרגתו של משה²⁵.

ט. שתי אפשרויות ל"ואצלת..." בלי לגרוע

ולכאורה, את ההסבר של דברי הספרי (ופירוש רש"י) והמדרש, לכך שאצל משה לא

(24) ועפ"ז יומתק מה שרש"י בפרשתנו מעתיק לפני פירושו, התייבות "ישמתי עליהם" – אף שלכאורה, מה שהווקל לפרש "שאין אורו חסר כלום" הוא מצד "ואצלת" מן הרוח אשר עליך, ומאי נפק"מ מי הוא המקבל – כי הס"ד לומר ש"אורו חסר" הוא מצד ריחוק הערך של "עליהם" – הזקנים.

(25) ע"פ מ"ש בפנים, יובן מ"ש בסה"מ שם "וכך ה' במשה שנאמר בו ונתתה מהודך עליו נתינה ממש שנחסר בו אותו האור שנתן ליהושע, וכן לזקנים דכתיב ואצלת .. לפי שהוא מגבה לנמוך"

– דלכאורה: (א) מדוע מקדים בהמאמר ההוכחה מ"ונתתה" שבפ' פנחס לפני "ואצלת" שבפ' בהעלותך? (ב) מכיון שדיעה השני' שבמדרש יחידאה היא, וברוב המקומות (ספרי, רש"י ודיעה הראשונה שבמדרש) מבואר שגבי זקנים לא נחסר מאורו של משה – למה כותב בהמאמר "וכן לזקנים כו"ף? –

כי ההוכחה להיכלל שבכל מקום שצריך ירידה .. בהכרח שיחסר כו"ף, היא מ"ונתתה מהודך עליו". משא"כ מ"ואצלת מן הרוח" אינו רא"י – שהרי לא נאמר שם נתינה. אלא שלאחרי שכותב שב"ונתתה מהודך" נחסר האור מצד ריחוק הערך של יהושע, מוסיף "וכן לזקנים כו"ף" (כדיעה השני' שבמדרש), כי בפשטות צ"ל שגם גבי הזקנים ה' צ"ל ההמשכה באופן של חסרון – ובמכ"ש ממה שהוצרך להיות כן גבי יהושע.

חסר דבר על ידי "ואצלת" מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם" – אכן ניתן להסביר בשני אופנים:

(א) שזאת מפני שמשו היה אז בדרגה נמוכה, שקרובה יותר לדרגת הזקנים.

(ב) שאדרבה, זאת מפני מעלתו העצומה של משה, אשר יכול היה להאיר אף למקום רחוק ממנו ביותר גם בהיותו במקומו ובדרגתו.

וזהו ההבדל שבין הספרי (ורש"י) לבין המדרש:

מצד הפשט וההלכה (רש"י וספרי) הקשורות לעשיה, יוצא, שמשו היה אז בדרגה שקרובה יחסית לזקנים. כי, כיון ש"לא נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל"²⁶, לכן מובן, שעל ידי חטא המתלוננים נגרמה ירידה גם במשה, עד אשר, כדברי רש"י לפני כן²⁷, "תשש כוחו של משה כנקבה" (בחינת מלכות מקור לבריאה יצירה עשיה).

ולכן נאמר בספרי ובפירוש רש"י,

(26) ברכות לב, א. פרש"י תשא לב, ז.
(27) פרשתנו יא, טו. ולהעיר גם מפרש"י יא, כב "ואיוו קשה זו או שמעו נא המורים".
ויל', שהדיעה שהובאה בסה"מ שם היא כדעת רש"י (ברש"י שם) שגם באותה שעה ה' משה בדרגת "בכל ביתי גו". ודעת הספרי ורש"י כאן היא כדעת ר"ע שם. ולהעיר, שדעת ר"ע היא כמשמעו – והרי פרש"י עה"ת ענינו – לכל לראש – פשט.

ש"באותה שעה"²⁸ היה משה דומה ל"נר שמונח על גבי מנורה": שהסיבה לכך שהוא לא היה צריך לרדת כדי להשפיע לזקנים – שלא כנר, אשר כדי להאיר למרחק עליו להתנתק ממקומו הראשון – היא, משום שבאותה שעה הוא כבר היה "מונח על גבי מנורה" (בחינת מלכות²⁹), הוא כבר ירד לדרגה אשר "הכל"³⁰ מדליקין הימנו".

אך מצד מדרש אגדה, פנימיות התורה, ההסבר הוא³¹ אחר: ש"משה משלו לא חסר כלום" דוקא מפני מעלתו העצומה:

כיון ש"ולא קם נביא עוד בישראל כמשה"³², לכן לא היו אצלו הגבלות כלל, והוא יכול היה להאיר למרחק בעודו נשאר במקומו ובדרגתו³³.

(ממכתב תשכ"ו)

(28) ועפ"ז יובן הלשון "באותה שעה", דלכאורה – מיותר.

(29) לקו"ת פרשתנו לב, א.

(30) לשון רש"י כאן. וע"פ מ"ש בפנים, יתורצו הקושיות דלעיל הערה 5 – כי כוונתו בזה להדגיש ירידתו של משה, שה' דומה באותה שעה לנר שמונח ע"ג מנורה, שכולם יכולים תמיד להדליק מדרגא זו.

(31) ולהעיר, שלפי המבואר בפנים, גם לפי דיעה השני' שבמדרש ה' משה אז במדרגה נעלית יותר מכמו שה' לפי דעת הספרי ורש"י.

(32) ברכה לר, י. וראה פרשתנו (יב, יח) ובמפרשים. רמב"ם ה' יסוה"ת פ"ז ה"ו. פיה"מ פ' חלק ביסוד הו'. מו"נ ח"ב פל"ה. פל"ט.

(33) וע"ד שנבואת משה הייתה באופן שגופו עומד על עמדו (ראה בהמצוין בהערה הקודמת).

לזכות

כ"ק אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדונונו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד